

**Нові наголоси науково-методичного супроводу діяльності вчителів
природничих дисциплін**

Папач Ольга Іванівна

КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

OLIVAPA@ukr.net

Концепцією НУШ підкреслено: «Нова школа потребує нового вчителя, який зможе стати агентом змін. У зв'язку з цим варто говорити про нову роль учителя – не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в освітній траєкторії дитини» [2, с. 16]. Впровадження Нової української школи протягом чотирьох років стало не тільки процесом оновлення змісту освіти, підходів, методів, форм роботи вчителя з дітьми, а й рухом згуртування професійної педагогічної спільноти. Сьогодні початкова школа є колом професіоналів-одномумців, які своєю щоденною працею творять майбутнє української школи. У 2021/2022 навчальному році НУШ переходить в середню школу, продовжується інноваційний освітній проект всеукраїнського рівня, який тепер стосується розробки і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації державного стандарту базової середньої освіти. А в 2022/2023 навчального року НУШ повністю ввійде в середню школу. Тому вже нині необхідно формувати у вчителів середньої ланки розуміння, сприйняття та закріплення у власному професійному арсеналі нових ролей, щоб діти початкової школи, які прийдуть в середню, не відчували дискомфорту у навчанні.

У зв'язку з цим з'являється необхідність у нових підходах до здійснення науково-методичного супроводу діяльності вчителів середньої школи. Заклади післядипломної педагогічної освіти перестали бути монополістами у сфері забезпечення професійного зростання вчителів як в рамках підвищення кваліфікації, так і в ході надання їм науково-методичного супроводу. Нині вчителі, як і учні, мають можливість отримувати будь-яку інформацію з різних джерел на власний розсуд. Тому для закладу післядипломної педагогічної освіти важливо запропонувати вчителям такі освітні послуги, які б їх

зацікавили, сприяли розширенню методичного інструментарію та формуванню прогресивних професійних установок.

Протягом останніх декількох років науковці та методисти НМЛ природничо-математичної освіти кафедри методики викладання і змісту освіти КЗВО «ОАНО» збирали інформацію про професійні потреби та запити вчителів природничих наук Одеської області. Наші дослідження показали, що відсоток пасивних у професійному сенсі вчителів по області сягає більше 60 %. Не зважаючи на те, що вже декілька років вчителі можуть самостійно обирати привабливу для себе тематику курсів підвищення кваліфікації, часто цю місію продовжує виконувати адміністрація, реєструючи вчителів, навіть не порадившись з ними і не повідомивши про дату проходження курсів. Така ж пасивність виявляється в тому, що значна частина вчителів під час курсів підвищення кваліфікації та методичних заходів продовжує наполягати на отриманні готових методичних рецептів. Ця категорія вчителів не орієнтована на творче опрацювання матеріалів, не готова до самоосвіти, не прагне до опанування нових методичних та цифрових інструментів. Очевидно, таким вчителям буде надзвичайно складно змінювати сформовану багато років тому професійну роль на більш сучасну.

Проблема сталості в професійній поведінці є актуальною в усьому світі. Наприклад, викладач з підготовки та підвищення кваліфікації вчителів з Австрії ДітхельмВааль виявив прірву між знаннями та вміннями їх використання вчителями, назвавши це «критичним життєвим переживанням» [65, с. 10]. Шукаючи відповідь на запитання, чому так трапляється, він припускає: «Ймовірно вчителі мають дуже стабільні суб'єктивні теорії. Ці теорії є надзвичайно стійкими по відношенню до спроб їх змінити в підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації вчителів, оскільки вони виникли в рамках професійної діяльності вчителів і зарекомендували себе в щоденному процесі викладання. Нові знання чи експертні думки можуть змінити ці «скам'янілі» структури лише у виключних ситуаціях» [3, с. 11].

Професор Зеель А., у ході аналізу якості підготовки вчителів у Австрії, змалював досить похмуру картину. «Дослідження показують нам, що підготовка вчителів є ризикованим починанням з низькою ефективністю. Власний досвід навчання в школі більшою мірою впливає на професійні підходи і знання педагогів, ніж досвід, отриманий в процесі навчання у педагогічному виші» [2, с.35].

Вважаємо, що для таких вчителів потрібні заходи, спрямовані на проектування освітньої діяльності вчителів та професійне зростання на основі рефлексивних механізмів аналізу та критичної реконструкції власного досвіду. Головним в цьому контексті є рефлексія, яка забезпечує подолання проблем у діяльності.

Досить великий відсоток (24 %) становлять вчителі, які активно професійно розвиваються лише в умовах відповідного освітнього середовища, коли керівник-лідер спрямовує на цю діяльність весь педагогічний колектив. Для цієї категорії плануємо заходи з розвитку освітніх потреб та набуття навичок свідомого навчання.

Відносно невеликим є відсоток вчителів (14 %), які здійснюють найбільші зрушення у власній професійній свідомості як через освітню діяльність, так і через участь у заходах науково-методичного супроводу: робота творчих груп, семінарів, конференцій, регіональних проектах, всеукраїнських експериментах.

Для забезпечення відповідності між заходом та складом учасників застосовуємо сервіс Google Form, який допомагає зрозуміти, яких саме вчителів запрошувати, яким змістом забезпечувати захід, які активні методи готувати.

Серйозною перешкодою на шляху якісної природничої освіти є те, що у області, особливо у сільських школах, певна частина вчителів викладає предмети природничого циклу без відповідної, а іноді і педагогічної освіти. Аналіз якісного складу вчителів показав, що серед вчителів фізики – 15% - не фахівців, причому 72% з них мають неспоріднений педагогічний фах. Для вчителів біології це відповідно 14% та 43%, вчителів хімії – 13% та 36%, для вчителів географії – майже 17 % та 70 %. Для забезпечення науково-

методичного супроводу цих вчителів протягом декількох років функціонує регіональний проект «Учитель+», в рамках якого учасники обласної творчої групи здійснюють групове кураторство, на запити цих вчителів готують відео ролики з фрагментами уроків з природничих дисциплін, з якими можна ознайомитися за посиланням <https://primati.odessaedu.net/> .

У зв'язку з тим, що багато вчителів читають одночасно декілька предметів природничого циклу вже протягом п'яти років науковцями та методистами лабораторії накопичується досвід щодо проведення семінарів за загальною моделлю однакової тематики для кожної природничої дисциплін. Це дозволяє консолідувати власні зусилля, чітко позначити спільне і відмінне у викладанні, забезпечити інтеграцію. Наприклад, цього року була проведена серія семінарів-практикумів щодо інструментів реалізації компетентнісного потенціалу для кожного з компонентів природничої галузі та формування наскрізних умінь ключових компетентностей на уроках всіх природничих дисциплін.

У подальших планах лабораторії надання допомогивчителям природничих дисциплін області в процесі їх підготовки до створення та самого створення освітніх програм закладів в рамках реалізації освітніх галузей.

Список використаних джерел

1. Нова Українська Школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
2. Seel A. Lehrerbildung zwischen geringer Wirkung und hohen Erwartungen - oder Welchen Beitrag könnendie Pädagogischen Hochschulen zur Professionalisierung im Lehrberuf leisten? In F. Radits (Hrsg.), Muster und Musterwech selinder Lehrer – und Lehrerinnenbildung. – Wien-Zürich: LIT Veriag. – 2007. – S. 35 –43.
3. Wahl D. Lernum gebungen erfolg reichgestalten. – Bad Heilbrunn: kinkhardt. – 2013.